

Škola v Třeboníně

...data...jména...zajímavosti...

Škola v Třeboníně - naše škola...

Moudrost našich předků praví, že vzdělání je cestou k blaženosti. Ten, kdo si vzdělání váží, je člověk pokrokový. Kdo jiný než venkovská škola šíří vzdělání? Byli to především učitelé a kněží, kteří vzdělávali své bližní. Je na čase všimnout si historie malých i velkých škol, protože není nezajímavá. Je poučením i pro naši současnost.

Přesné datum vzniku školy nelze určit. Můžeme ale prohlásit, že zde byla postavena při kostele a byla tedy zpočátku školou farní. Jak praví František Krejčí (řídící učitel 1898-1916), stála zde od dob nepamětných.

Jisté je, že roku 1674 byla školou s rozsáhlým obvodem, do něhož patřilo 9 obcí. Později se některé obce odškolily a byly v nich zřízeny samostatné školy (Hraběšín, Paběnice). Olšany byly přiškoleny na Kluky.

Místní fara náležela klášteřu sedleckému do roku 1783. Ten zřejmě s přiškolenými obcemi poskytl peníze na stavbu a údržbu školy. Kde však stála nevíme.

První zmínka přímo o vyučování je z roku 1758. Tak o tom vypráví stará školní kronika, uložená v okresním archivu v Kutné Hoře.

Pro ilustraci je možné uvést následující letopočty:

1758 - 1764 (snad Jan Vacek)

1764 - 1769 (Josef Kozelský)

1769 - 1775 (František Horák)

1775 - 1786 (Antonín Klouček)

1786 - 1796 (Josef Jelínek)

1796 - 1806 (Josef Semrád)

1806 - 1831 (Josef Mareš).

Ten 25 let úřad učitele zastával a 30. listopadu 1831 zemřel.

1832 - 1846 (Jan Šulc),

který pamětní knihu zdejší školy sepsal.

Dne 26. června 1835 biskup Karel Hánl za příčinou udělování sv. bířmování dítky ve škole zkoušel, úřední knihy podepsal a po zkoušce Janu Šulcovi i jeho pomocníkovi Františku Richterovi úplnou spokojenost s vychováváním a vyučováním dítek vyslovil.

Krásný sloh, vidte.

29. listopadu 1846 zemřel po dlouhé nemoci Jan Šulc a Fr. Rychtera prozatímně byl jmenován učitelem. Již 17. prosince byl ale povolán do Hraběšína jako učitel, kam odešel r. 1847.

Do Třebonína byl jmenován učitelem Jan Goll ve Zbýšově narozený. Tehdy školu navštěvovalo velké množství dětí a musel být přidělen po-

mocník František Šporcl, který však již v květnu 1850 odvolán do Křesetic. Až do roku 1855 zůstal Goll na škole sám. V té době byl farářem Josef Dařílek, vikářem Antonín Procházka a školdozorcem Jan Vavřina.

Původní škola byla dřevěná. Ta však kolem roku 1790 vyhořela. Na stejném místě byla postavena nová, taktéž dřevěná, která 7. července 1850 opět od základů vyhořela. Mimo byt učitele, který z jedné místnosti pozůstával, nacházela se v této dřevěné budově jen jedna učebna, v níž učitel současně s pomocníkem vyučovali.

Zřejmě podle tehdejších zvyklostí učitel vyučoval děti starší a pomocník mladší. Učební pomůcky nebyly žádné. Nebyly dokonce ani knihy pro žáky ani pro učitele. Školní zahrada též nebyla.

Zápis z roku 1847 podepsal Antonín Procházka (vikář). Dále se dozvídáme, že nový pomocník po Fr. Šporcovi přišel až roku 1855 a jmenoval se Fr. Boudys.

Po požáru zůstal Jan Goll bez přístřeší. Ujal se ho pan farář Dařílek. Až do sv. Martina hostil učitele i s jeho rodinou ve farním domě.

Ani dalších dvacet let není bohatých na zapsané události. S jistotou víme, že od roku 1848 nastupuje již zmíněný Jan Goll, který učí na místní škole až do roku 1868, kdy umírá. Podle kroniky - uprostřed svých dítek. Jeho pomocník Boudys odešel již roku 1865.

Důležitá je však jiná událost, která se stala bezprostřední příčinou postavení nové školy. 7. července 1850 v půl osmé ráno vypukl požár v čísle 15, které bylo hned za starou školou. V té době byli lidé na službách božích (na mši v kostele). Doslovný opis kroniky "... A tímto požárem přišlo 10 numer a školní stavení do gruntu k shoření... 12, 13, 14, 15, 16, 17, 20, 22, 35, 41, 50..."

Poté představenstvo obce najalo dům č. 53.

Od 1. září 1850 se vyučovalo u Jana Rouce, a to až do listopadu. Po této době zhotovil místní hospodský Jan Wavřina šenkovnu (někde psán Vavřina) a tam výuka pokračovala. Platil se však roční nájem 146 zlatých. Děti seděly na zemi. 1. července 1851 bylo zhotoveno 14 dlouhých a 4 krátké lavice (pro menší děti), jeden nový stůl a dvě židle.

Protože situace byla neudržitelná, rozhodlo se představenstvo obce postavit novou školu. 12. dubna 1854 byla na vystavění nové školy v Kutné Hoře při císařsko královském podkrajském úřadě držena veřejná licitace, při které onu stavbu za 5 668 zlatých stržil z Nové Lhoty pan Vilhelm Kornfele (vinopalník), pan Vojtěch Kornfele (sládek), oba izraelité (židé) a pan Petr Schráníl z Krchlebu (hospodský a obchodník). Se stavbou se zřejmě vůbec nečekalo, protože již 16. října 1855 byla nově vystavěná škola za asistence krajské komise přijatá (zkolaudovaná). V té době kronika uvádí, že byla největší a nejmodernější na okrese. Pravděpodobně šlo o porovnání škol vesnických. Plat podučitele byl stanoven na 100 zlatých ročně.

Po smrti Jana Golla bylo třeba obsadit jeho uvolněné místo. V konkurzu proti sobě stáli dva kandidáti. Eduard Brož a Josef Šmejkal z Jistebnice. Je třeba podotknout, že škola v Třeboníně byla na svou dobu pěkná a moderní a řídicí učitel byl pod penzí. Hlasování místní školské komise rozhodlo poměrem hlasů 3:2 ve prospěch Josefa Šmejкала. Jako podučitel byl přijat Antonín Kubíček.

V další části spisu budu používat jen některá jména učitelů, podučite-

lů, industriálních učitelek a řídicích učitelů. Za provozu školy se jich vystřídalo mnoho. Jejich jmenný seznam bude uveden v příloze.

Protože ve školní kronice nejsou jen zaznamenány věci týkající se pouze školy, ale i události, které se vážou k obci, budu pracovat i s nimi.

3. června 1857 zavítal na svou třetí návštěvu obce Karel Hronek (titulován jako biskupská excelence) a 4. června světil školu.

Škola byla od 1. února 1870 (odešel Antonín Kubiček) do 1. února 1872 bez podučitele a Josef Šmejkal byl nucen učit sám najednou 250 dětí. V dnešních třídách je mezi 20 - 30 dětmi a učitelé si s nimi často (nejen svojí zásluhou) nevědí rady. Jak dokázal tento řídicí učitel tuto ohromnou masu vzdělávat, je záhadou.

V červnu 1872 byl svěcen prapor školy trebonínské a hraběšské.

Bohužel kronika mlčí o podrobnostech.

Za Antonína Kubička přišel 63 letý podučitel Josef Převraský z Leškovic.

Roku 1873 byl na světovou výstavu do Vídně poslán Josef Šmejkal. Okresní školní rada přispěla na cestu 80 zlatými. V dubnu téhož roku byla zvolena nová místní školní rada v jejímž čele stál Josef Kleiner, mlynář z Chedrbí.

Kronika upozorňuje i na tuhou zimu v roce 1875, která trvala pět měsíců. Značně ovlivnila i školní docházku.

Zápis hovoří: "11. června 1877 jeho biskupská milost (náš nejdůstojnější pastýř) Josef Jan Hais, biskup Králové Hradecký v pět odpoledne zavítal do obce. Druhý den ráčil konat zkoušku z náboženství a uděloval svátost."

Podařilo se mi objevit několik zápisů ve školní kronice školy v Krchlebech o tomto biskupovi. Uvádím zápis poslední: "Na biskupském panství v Chrásti v Chrudimi byl v pondělí dne 17. měsíce října k večeru raněn mrtvicí Králove Hradecký biskup Dr. Josef Jan Hais a ve čtvrtek ráno dne 27. měsíce října t. r. tiše zemřel. Zvěčnělý církevní hodnostář (syn chudíckých rodičů) narodil se 4. měsíce února 1829 v Budějicích u Sušice. Po skončení studií gymnaziálních a univerzitních byl dne 2. měsíce listopadu 1851 na kněze vysvěcen. Požehnanou činnost duchovní zahájil na patronátě hraběte Kolovrata Krakovského, později působil po delší dobu jako ředitel semináře a kanovník v Českých Budějovicích a dne 27. května 1875 byl jmenován od jeho výsosti císaře pána biskupem diecéze Královéhradecké, konsekrace papeže Pia IX. se mu dostalo dne 25. měsíce června t. r. a v úřad biskupský byl pak nastolen dne 8. měsíce srpna t. r. V zemském sněmu království českého zasedal jako virilista. Města Sušice a Králové Hradec, jakož i obce Rabí, Budějice a Biskupce jmenovaly jej svým čestným občanem a císař jej vyznamenal velkokřížem řádu Fr. Josefa. Dr. Hais byl 18. biskup v Králové Hradci a nástupcem biskupa barona Hanta z Kirchy, roku 1874 zemřelého.

Pohřeb dr. Haise konal se 31. října 1892 o 11. hodině za přítomnosti 228 kněží a 90 Alumnů z Chrásti. Rakev zhotovena byla z nehoblovaných prken a přikryta překrásnou látkou barvy fialové..." Tolik o jednom z návštěvníků Třebonína.

23. dubna 1879 se slavila stříbrná svatba císaře a císařovny. 24. dubna se sešly děti z Třebonína a Hraběšina v místní škole. Promluvil Josef Šmejkal. Ráno v devět hodin byla sloužena slavnostní mše s hraním rakouské hymny. Byly vysázeny i dvě lípy.

22. prosince 1880 zemřel o šesté hodině večerní pan Eduard Wallouch, místní farář.

Roku 1881 povolena třetí třída s místem učitelským od 1. 1. 1882.

10. května 1881 svatba korunního prince Rudolfa a princezny Štěpanie. K této příležitosti byly vysázeny stromky na návsi před školou.

4. května uveden do své funkce nový farář Jan Dostál.

V této době nedodaly přískolené obce paušál na topivo, a tak byla v lednu škola na čtyři dny uzavřena.

Zajímavé je hodnocení docházky za rok 1883: Celkem 262 dětí... velmi pilně 112... pilně 84... méně pilně 40... nedbale 26... nepřišlo 0.

V této době starostoval obci pan Josef Kratochvíl.

13. listopadu 1887 učitel Josef Kubišta byl stížen choromyslností. Místo něho dosazen až prvního ledna Josef Dvořák, posluchač na Vysokých školách v Praze (autentický přepis), rodilý v Ratajích u Bechyně. Postižený Josef Kubišta obdržel dovolenou. Dne 11. června 1889 znovu onemocněl. Zemřel v čáslavské nemocnici 1. srpna 1889. Třetího byl pak pochován na ústředním hřbitově v Čáslavi. Jeho pohřbu se z Třebonína účastnili: kooperátor velebný pan Jan Sedlák, řídicí učitel Josef Šmejkal, výpomocný podučitel pan Alois Kaška a industriální učitelka Marie Šmejkalová. Podučitel Josef Moravec byl v té době již na vojenském cvičení v Mladé Boleslavi. Jak je vidno už tenkrát se nešlo z vojny uvolnit.

Pro zajímavost uvádím, že již výše zmíněný Dr. Josef Hais zavítal 2. června 1889 v 7 hodin do Třebonína. Vykonal zkoušku z náboženství u těchto škol: trojtřídní v Třeboníně, trojtřídní v Krchlebech, trojtřídní ve Zbýšově, dvoutřídní v Hraběšíně, jednotřídní v Dobrovítově, jednotřídní v Paběnicích.

Velmi zajímavá je charakteristika obyvatelstva z r. 1890. V Třeboníně bylo 75 obydlených domů a jeden neobydlený (staveniště). Obyvatel bylo 519 (udáváno i s osadou Chedrbí). Rozdělení podle vyznání: katolíci 498, evangelíci 12, izraelité 9. Mužů 247, žen 272. Umělo číst i psát 424, pouze číst 6, ani číst ani psát 89.

Školní kronika zaznamenala i živelní pohromy. Například: 19. října 1890 večer v domě číslo 17, který vlastnil pan Josef Smrkovský, který se před rokem přistěhoval z Jelčan. Stavení lehlo popelem. Jelikož však byl pan Smrkovský pojištěn, bylo zakrátko stavení znovu postaveno.

Další oheň se rozhořel 15 - 16. února 1891. Pan Josef Smrkovský coby smolař opět vyhořel. Spolu s ním shořelo i stavení číslo 16 patřící panu Antonínu Kuliškoví.

12. dubna 1891 k osmé hodině večerní vznikl požár ve stodole v čísle 10 (u starosty Josefa Krtíla). Proti požáru zasáhli hasiči z Krchleba a Paběnic. Podařilo se oheň lokalizovat jen na uvedenou stodolu, která shořela.

Víme už, že v Třeboníně bylo v té době 519 obyvatel. Podíváme se trochu po okolních přískolených obcích a zjistíme stav obyvatelstva.

- Nová Lhota	113 mužů, 158 žen
- Velký Lomec	104 mužů, 105 žen
- Malý Lomec	186 obyvatel
- Souňov	216 obyvatel

Zajímavé jsou zápisy z Protokolní knihy Místní školní rady. Tyto zápisy začínají 21. únorem 1895. Známe složení této rady již v roce 1893:

předseda Josef Krtíl (starosta), Worel (ředitel velkostatku v Sedlci), Jan Dostál (farář v Třeboníně), Josef Šmejkal (řídící učitel). Za vesnice: Václav Mysliveček (Třebonín), Jan Kunášek (Chedrbí), Václav Samohel (Souňov), Alois Výborný (nájemce dvora z Nové Lhoty), Josef Procházka (Velký Lomec), František Ježek (Malý Lomec).

První zápis v protokolní knize je veden proti obci Velký Lomec, která dlužila škole 239 zlatých a 65 krejcarů. Byla požádána c. k. finanční prokuratura v Praze, aby tento obnos vymohla. Dokonce šla Místní školní rada tak daleko, že žádala napsat stížnost až na c. k. místodržitelství. Aby se splnil rozpočet na rok 1895 (454 zl. 46 kr.) bylo vydáno nařízení o 9,5% přírážce k veškerým přímým daním v obcích příškolených.

Dále se uvádí, že v roce 1893 uhodily silné mrazy, podle tehdejší Réaumurovy stupnice přes 30 stupňů. Tím samozřejmě došlo i ke zhoršení školní docházky.

Pro poučení uvádím základní služné učitelů v tomto období:

- učitel 500 zlatých
- podučitel 400 zlatých - vše ročně

Po pěti letech se přidávalo 50 zlatých. Po deseti letech 100 zlatých. Po patnácti letech 100 zlatých. Po dvaceti letech 100 zlatých. Po dvaceti pěti letech 50 zlatých. Po třiceti letech 50 zlatých.

Z uvedeného vyplývá, že učitel před penzí mohl mít roční plat 950 zlatých a podučitel 850 zlatých. Jaká byla kupní síla peněz v té době mi není známo, ale zřejmě to na existenci stačilo.

Studna u školy byla zřízena nákladem příškolených obcí 189 zlatých 41 krejcarů v roce 1894 do hloubky 12 metrů.

Doslovný zápis zajímavých událostí z let 1894 - 95:

- příliš deštivé počasí v měsíci říjnu r. 1894, kterýmž se polní práce, dobývání brambor a řepy velmi zpozdily
- příliš krutá zima a množství velikého napadlého sněhu v měsících lednu a únoru 1895

- nemoce „spalničky“, kteréž trvaly mezi dětmi od měsíce prosince 1894 až do jara příštího roku ve všech příškolených obcích, avšak z onemocněných žáků touto nemocí nikdo nezemřel

4. ledna onemocněl řídící učitel Šmejkal a nastalo martyrium. V příloze uvádím spor o nového řídícího učitele v roce 1896.

Dokonce se objevil v naší obci případ zhářství. 9. června 1898 v 10 hodin večer v čísle 19 (bývalý řídící učitel Šmejkal), kdy lehl popelem celý chlív. Dobová kronika popisuje toto: „as týden před tím (myslí se oheň) našel jmenovaný (p. Šmejkal) ohořelý paklíček sirek ve své stodole. Několik dnů před tím zpozorován palič an utíká od stavení č. 50 jež právě chytati počínalo. Polekaný lid vznikající oheň udusil a v tom opět voláno hoří. Již opět hořela sláma na dvoře č. 10 u starosty J. Krtíla. Naštěstí opět ulito. V čísle 20 u souseda Havelky ve stodole též asi 15. června již vznikající oheň přičiněním ve vedlejší hospodě tancujících hostů ještě včas byl udušen. Šli po zápachu, až oheň, respektive doutnající slámu ve stodole našli. Doposud shořela stodola rolníku Macháčkovi č. 9 a chlívky řídícího učitele na odpočinku, ostatní bylo šťastně udušeno. Jaký div tudíž, že lid žije ve velikém rozčilení. Bylo překaženo zapálení stodoly pana řídícího učitele hlídačem - místní lid jeví se dobromyslným, ale na nižším stupni vzdělání - pod svícem bývá tma...“ Tolik tedy obecní kronika.

V té době začíná na zdejší škole působit učitel, který zasvětil celý učitelský život dětem v Třeboníně a přískolených obcích. Byl přijat 1. září na místo podučitele s titulem prozatímní podučitel. Stalo se tak roku 1898 a tímto podučitelem byl Miloslav Haertl.

Nový řídící učitel František Krejčí píše: "Aby se mládež škole odrostlá od všelikých neslušných a nevázaných zábav na násvi a v hospodě zneřádla odvracela a nabývala smyslu pro zábavy ušlechtilé, pěstoval řídící učitel s mládeží tou národní písně ve III. třídě..." Jak uvidíme dále, tato činnost měla své opodstatnění, neboť výtěžek ze zábavy, již pořádal Krejčí s omladinou ve zpěvu vycvičenou, byl 11 zlatých 38 krejcarů. Tyto peníze byly věnovány na zakoupení knih. Byl to vlastně počátek lidové knihovny. Jak vidno už tehdy se stěžovalo na mládež.

Autor dále napadá starostu Krtíla za: "...hrubosti všeho druhu a nemravnosti..." a mládež dává za příklad oproti výstražným příkladům dospělých.

Mezi lety 1903 - 1909 se táhne spor o otevření jednotřídní expozitury v Lomci. Budu se tomuto sporu také věnovat více v příloze.

Práce nového řídícího učitele nesla svůj rukopis ve formě divadelních her, kde vybíráno vstupné a těmito penězi byly hrazeny nejdůležitější úkoly. Tak například v roce 1902 byla hrána hra „Král Lilipután“ a z výtěžku hrazeny školní pomůcky nejchudším dětem.

Učitelské povolání je posláním velmi krásným, ale současně velmi náročným na nervovou soustavu. O špatném nervovém stavu učitelů svědčí i následující zápisy: Od 1. 10. 1910 industriální učitelka Emilie Hubená-Nováková odešla na měšťanskou školu do Golčova Jeníkova. Cituji zápis: "Slečna Emanuela (jinde Emilie) Hubená, dcera řídícího školy v Chráněch, ještě téhož roku (školního) dne 17. června v otcovském domě, kam se dne 14. června odebrala ve stavu velmi chorobném, zemřela. Trpěla poruchou nervů. Byla to učitelka ve svém oboru dovedná a svědomitá..." Podobným případem byla i Růžena Viktorová, která pro podobnou nemoc nemohla vyučovat a na její definitivní místo nastupoval jeden učitel za druhým.

Válka zasáhla i do života zdejší obce velmi výrazně. Škola se snažila všemožnými sbírkami ulehčit život bojujícím vojákům.

Sbírka pro vojáky v roce 1915:

- 7 kg sušeného listí ostružin a jahod
- 500 párů papírových podešví
- 8 párů nátepníků
- 1 pár ponožek z čisté vlny

Zajímavostí je, že při hře „Krkonoš“ vybrali 153 Kč (již ne zlatých a krejcarů).

25. října 1915 pozval správce školy (neplést s řídícím učitelem) Macháček rodiče dětí ku schůzce do školy, aby byli poučeni o výhodách III. válečné půjčky. Nikdo nepřišel. Jak vidno lidé se až tak neměni.

Při sbírce na Červený kříž se vybralo:

Třebonín	31,30 Kč
Chedrbí	5,00 Kč
Souňov	10,60 Kč
Nová Lhota	18,00 Kč
Lomec	0,00 Kč
Lomeček	13,50 Kč

Bohužel, válka si vybrala i krutou daň ve formě lidských životů.

- 25. října 1914 Václav Mysliveček u Zamichova (politický okres Jaroslavský) na ránu do prsou (pochován na tamním hřbitově). Byl to člověk dobré povahy. Stár 33 let.

- Alois Rada z Chedrbí (narozen 1889) podlehl nakažlivé nemoci.

- Josef Vavřina 18. ledna 1916 v Ostřihomě zemřel na souchotiny.

- Antonín Hurt (20. 12. 1916) nešťastnou náhodou při cídění zbraní střelou do srdce. Skonal ihned. Byl z Lomce (14. 1. 1876). Byl to muž pokročilý (snad myšleno pokrokový), srdce dobrého.

- Josef Samek 15. června (není udán rok) v boji u Molinie (prapor polních myslivců). Narozený byl 12. 2. 1885.

V té době dostal řídící učitel Krejčí list tohoto znění: "Blahorodému pánu, p. Fr. Krejčímu, říd. školy v Třeboníně u Čáslavě. Zemská úřadovna pro království české vdovského a sirotčího pomocného fondu veškeré ozbrojené moci sděluje mně, že Vaše Vysokoblahorodí s neobyčejnou značnou laskavostí se zasadilo o postup sbírky, vykonané organizací, stojící pod mým čestným předsednictvím. Používám ráda této příležitosti, abych vyslovila svoje nejplnější uznání za tento důkaz vlastenecké obětavosti..." A. B. kněžna z Lobkovic.

V roce 1917 byl řídící Krejčí přemístěn do Kláštera - Vilémova. Jeho krátkodobý nástupce B. Biža si stěžuje: "O čistotu ve škole se místní školní rada vůbec nestará. Ač jednotlivci ve válce značně zbohatli, nebylo na čistotu poukázáno ani haléře. Pan starosta Macháček odkazuje na to, že vše se musí vyřídit v sezení Místní školní rady. Tu však nesvolává. A tak s bídou sehnáno několik košťat a děti zametly samy..." A následuje další nářek: "Koncem října 1918 nastala zima. Děti chodí o polední přestávce do lesa na dříví, aby si zatopily..." Vrchol stížností nastává těsně před příchodem Miloslava Haertla: "Vyučování nesmírně trpí - Místní školní rady jako by nebylo - všechny urgencye mamy - kapsy zavřené na deset zámků.

Miloslav Haertl

Povídáme, že již brzo budeme muset zavřít školu..."

Biža a po něm Kluzák nebyli asi moc oblíbeni za své nářky na zbohatlíky z řad místních občanů. Také dlouho nevyučovali. Biža do roku 1918 a Kluzák 1919. Haertl byl zřejmě přijatelnější. Poslední zmínkou ve staré kronice je zápis o španělské chřipce, která se projevuje u starších lidí zápalem plic a smrtí.

Tak jako i v jiných obcích, byla i v Třeboníně vysazena Lípa svobody. Stalo se tak 18. května 1919. Tato lípa byla zasazena před školní zahrádkou. Jak podotýká pisatel kroniky, účast byla velmi malá, protože o tuto akci se vzali pouze členové Čs. strany socialistické. Další Lípa svobody byla zasazena 9. května 1946. Tuto akci pořádal Místní národní výbor, škola a Junák. Průvod se řadil u pomníku padlých a odebral se na místo sázení nad ves, kde bylo upraveno místo. Byla vsazena lípa a kolem ní brízky. Žactvo a Junák mělo básně, sborové recitace. Promluvil předseda MNV Václav Pipek a řídící učitel Josef Vobořil. Státní hymnou byla slavnost ukončena.

V měsíci červnu roku 1919 zavítal do Třebonína kapitán Emanuel Voska. Týž se narodil 4. listopadu 1875 a chodil do zdejší školy až do 2. listopadu 1885, kdy se odstěhoval do Kutné Hory k rodičům. Setkal se s

několika spolužáky, pohovořil s nimi, slíbil, že opět do Třebonína přijede. Ale nestalo se tak. Přesto své zásluhy o rozvoj vzdělanosti v Třeboníně určitě měl. 23. října 1927 daroval knihovnu pro občanstvo obce Třebonína a okolí. Knihovna tato byla založena vlastním nákladem kapitána Em. V. Vosky. Obsahuje 482 knihy, brožury, pojednání a letáky o 305 svazcích vztahujících se, mimo část zábavnou, z valné části z literatury osvobozenécké. Výpravu knihovny provedl Jaroslav Červený z Kutné Hory, jenž napsal také seznamy knih. Skříň zhotovil dle přání zakladatele truhlářský mistr v obci. Knihovnu přejal řídicí učitel Miloslav Haertl. Knihovna zůstane vždy umístěna ve školní budově a knihovníkem bude vždy některý z učitelů. Příští rok daroval Voska mapy vztahující se k událostem našich vojsk v Rusku. V kronice je také jeho podpis.

Učitelé si také stěžovali po válce, že sice odstranili obrazy Františka Josefa, ale nemají na Masarykovy. V tom jim pomohl dar „dramatického sdružení v Nové Lhotě“ částkou 50 korun z mikulášské zábavy.

Návštěva školy v zimě 1919 - 20 byla velmi špatná. Zejména pro špatné počasí a pro nedostatečné oblečení dětí. Byly dny, kdy scházely i tři čtvrtiny žáků. Obuv žáků byla většinou dřevěná a jak popisuje kronika: „ozýval se silný klapot při vycházení i vcházení do školy...“

Poukazuje se v tomto školním roce i na chování dětí. Konstatuje se, že se sice zlepšilo, ale jen ve škole. Děti prý byly rády přítomny zábavám, zejména v Souňově. Učitelé to kvalifikovali jako důsledek války.

Mezi významnou činnost učitelů a dětí bylo nacvičení divadelních představení. Mělo dvojí účel. Jednak kulturně-výchovně-vzdělávací a také existenční. Peníze zde utržené sloužily pro nemajetné děti k nákupu knih. Podávám přehled o několika vystoupeních

- 27. a 28. března 1920 hra „Pro tatička presidenta“

- 2. dubna 1921 „Princezna Zlatohvězdká“ (48 dětí), návštěva byla slušná, ale i tak mnohými ignorována - co říci, hraje-li z rodiny majetné chlapec i děvče a nejde se na ně podívat ani otec ani matka ani bába... jaký pocit bolný musí mít dítě, vidí-li, že jiné chudobné matky a otcové přišli se podívat na své miláčky a radosti slzy ronily při představení, vidouc své miláčky hrát

- 17. prosince 1922 „Honza v zakletém zámku“ - za čistý výtěžek 54 Kč byly zakoupeny čítanky pro II. třídu

- 23. prosince 1923 „Štědrý večer po pěti letech“ - čistý výtěžek 16,76 Kč byl dán na ruční práce chlapecké

Jak vidíte, neměli na různých ustláno. Vědění se nedoceňovalo v každé době, i když se vždy tvrdí pravý opak.

Velice poutavou školní činností je zajisté výlet. Spíš se na ně chodilo než jezdilo. Několik zmapovaných výletů jistě zaujme.

- dne 16. června 1920 konali žáci II. a III. třídy (myslí se umístění místnosti v budově školy a ne ročník) výlet do skelních hutí v Tasicích - povozy propůjčili zdarma p. Ježek z Lomečka, Krtíl z Lomce a velkostatek v Nové Lhotě. V hutích byli žáci přívětivě přivítáni majitelem p. Hořejším - po prohlídce obdrželi skelné výrobky - žáci I. třídy podnikli výpravu do Jánského údolí.

- zápis z roku 1925: „dne 13. května vyjeli žáci školy třebonínské a expositury lomecké na ověčených vozech k rannímu vlaku do Čáslavě. Povozy laskavě poskytli p. Fr. Zídek (správce velkostatku v Nové Lhotě, R.

Kovanda a Jar. Mejstřík (rolníci z Lomce) - cíl cesty Praha. Prvý den vykonali žáci návštěvu výstavy na Letné, na Hradčanech, na rozhledně na Petříně, v Jelením příkopě, a pak se odebrali k spánku do vystěhovaleckých baráků v Libni - úprava ložnic a čistota v nich skutečně vzorná, lepší než roku předešlého - děti posilněny spánkem, nemohly se jitra dočkat - časně ráno vyjelo se z Wilsonova nádraží - vlak unášel nás ke Karlštejnu - nemohli jsme si přát lepší pohody, než jaká byla - údiv v nás vzbudil Karlův Týn - a což cesta zpět parníkem po Vltavě - zajímavé a nezapomenutelné - třetí den byl věnován prohlídce vnitřní Prahy a odpoledním vlakem jsme se opět vraceli - dojmy a únava uzavřely dětem ústa - neznala již žádná píseň, až teprve tehdy, když naše mládež blížila se na vozích k domovu. Tohoto zájezdu se zúčastnili všichni třídní učitelé - zájezd se skutečně vydařil...“

To muselo být opravdu moc hezké. Nemyslíte? Jen si kladu otázku, který učitel - „sebevrah“ by něco podobného uskutečnil v současné době.

Při sčítání lidu v roce 1921 došlo k hromadnému přestupování k církvi československé a českobratrské. Československého vyznání bylo najednou 60 dětí. Českobratrského 7. Od 7 dubna se směla tato vyznání vyučovat i na školách. Československé vyučoval správce a českobratrské Bohumil Uher, učitel z Čáslavi (později psal školní kroniku v Třeboníně). Jan Petr (farář) a Al. Flessar (kaplan) vyučovali katolické náboženství.

Dne 1. prosince 1922 byla otevřena IV. postupná třída. K tomuto účelu byla najmuta místnost v hostinci p. Josefa Semeráda č. 22. Místnost malá, dvěma okny na náves osvětlená. Byla v ní zřízena I. třída. Ostatní tři třídy byly ve školní budově.

Bez darů se škola v průběhu své existence taky neobešla...“Pan Rudolf Kovanda (1923) daroval exposituru v Lomci skříň, 12 vycpaných ptáků a kamzíci parůžky. Pan J. Ložek jednoho ptáka. Obec Lomec koupila mapu Evropy. Pan Kovanda daroval ještě jednoho ptáka zvláště zaskleného. Pan stavitel Karel Polák z Čáslavi, který dělal plán na přístavbu záchodu, věnoval na ruční práce 50 Kč.

Už tehdy se slavil dětský den: “2.1 června (1925) pořádán společně s expositurou lomeckou slavnost Dětský den v Nové Lhotě. Jeviště s ochotou a zdarma propůjčil ochotnický spolek J. K. Tyl z Třebonína. Děti ze všech tříd přednášely vhodné básně, zpívaly, předváděly tělocvičné tance, sehrály slavnostní scénu a dvě aktovky. Zvláště se líbily zdramatizované národní písně Osířelo dítě, Pásla husy a Pásol Jano. Veškeré nalíčení děti vykonal ochotně režisér spolku J. K. Tyl p. Jar. Zimmermann (vzpomínám, jak ještě nás líčil v r.1969 na představení ve škole). Pi redaktorka Anna Procházková s nevšední ochotou sebrala v příškolených obcích dary naturálií a s pomocí pi Benešové, Kratochvílové a sl. Stehlíkové, industriální učitelky, napekly 70 pekáčů koláčů, jimiž byly při slavnosti všechny děti poděleny...” Slavnost pak dále pokračovala u pamětní desky B. Havleny (italský legionář).

Dne 20. srpna (1926) navštívil zdejší školu pan Boh. Šídlo z New Yorku. Prohlédl si školu, učební sbírky, zapsal se do pamětní knihy a věnoval škole 500 Kč na truhlářskou dílnu.

Dne 19. prosince 1930 o 11. hodině dopoledne bylo zahájeno vysílání školského rozhlasu. Úvodní slovo promluvil p. ministr školství a národní osvěty dr. Ivan Doder. Byl ustanoven sbor pro školský rozhlas při min. škol-

ství (tehdy mšano - ministerstvo školství a národní osvěty). Pravidelné vysílání bylo zahájeno 6. února 1931. Vysílalo se v pátek od jedenácti do půl dvanácté a od půl jedné do čtvrt na dvě. Poté upraveno vysílání 10. dubna 1931 na půl jedenácté až jedenáct pro nižší stupeň a vyšší od jedenácti deseti do dvanácti. Přístroj půjčoval řídicí učitel Haertl.

Civilní obyvatelstvo v této době bylo připravováno na možnost války. Zápis ve školní kronice říká: "Dne 24. května 1935 byla pořádána na zdejší škole přednáška důstojníka čáslavské posádky na téma Opatrnost při vrhání ručními ostrými granáty..." Další přednáška se konala 8. února 1936. Konal ji důstojník 21. čáslavského pluku maršála Foche. Týkala se účinku exploze ručního granátu. Tuto přednášku vyslechlo veškeré žactvo.

Velkou událostí bylo v roce 1936 osmnácté výročí samostatnosti. Ze zápisu: "18. výročí naší samostatnosti oslavila škola společně se všemi přískolenými obcemi pod záštitou Místní školní rady, obecních zastupitelstev z Třebonína, Souňova, Nové Lhoty a Lomce a spolu se všemi spolky a organizacemi v přískolených obcích. Dne 17. října 1936 svolal učitelský sbor informační schůzi zástupců uvedených obcí, Místní školní rady, spolků a korporací do školy v Třeboníně, kde byl schválen pořad a stanoveny podrobnosti slavností. Vedení oslavy převzal učitelský sbor, náklad na hudbu zúčastněné obce.

Dne 28. října 1936 byl sraz účastníků o půl deváté na silnici pod Třebonínem. O deváté hodině vyšel odtud slavnostní průvod. V čele nesli žáci III. třídy státní vlajku, za ní šlo žactvo školy trebonínské a lomecké, pak hudba, obecní zastupitelstva, Orlové, hasičstvo a ostatní obecní. Průvod prošel vsí a stanul před upraveným pomníkem padlých. Po vztyčení státní vlajky a státní hymně zahájil slavnost starosta obce Třebonína pan Jan Kratochvíl. Krásný a slavnostní proslov promluvil p. vrchní školní rada Dr. Bohumil Rak, zemský školní inspektor v Praze, rodák trebonínský. Po několika básních a písničkách zakončil řídicí učitel Josef Vobořil slavnost krátkým doslovem. Oslavy se účastnilo 400 osob."

Také se volilo. Kupříkladu v roce 1938 22. května v hostinci u Fialů:

- lidovci	78
- republikáni (agrárníci)	74
- čs. socialisté	43
- kand. občanská	41
- soc. demokraté	13

Volby po válce 26. května 1946 už měly jiné výsledky:

- lidovci	107
- komunisté	76
- soc. demokraté	31
- národní socialisté	31

Třebonín kolem roku 1938

Dne 10. června 1938 pořádala škola vlastivědnou vycházku do Sedlce u Kutné Hory. Dělnictvo tabákové továrny vybralo mezi sebou 115 Kč a odevzdalo je přítomným učitelům pro nejchudší žáky. Za tyto peníze ještě též den u firmy Rolný koupili učitelé čtyřem žákům části oděvu.

Kronika zaznamenala i smutnou událost: "V úterý dne 28. června utonul při koupání žák lomecké expositury Josef Karásek v nádrže otcova mlýna (Karáskův rybník). Pohřbu se účastnilo žactvo obou škol a učitelský sbor. Před budovou expositury průvod stanul a hudba zahrála píseň Zasví mi ty slunko zlaté. Nad hrobem promluvil řídící učitel."

Dne 1. listopadu 1941 byla v Třeboníně otevřena lidová škola hospodářská. Do obvodu patří obce Třebonín, Souňov, Nová Lhota a Hraběšín.

Za války se pracovní nasazení nevyhnulo ani učitelům. Dne 23. září (1944) byl zařazen Vladimír Dynybyl jako stavební dělník do petrolejky v Kolině, dne 27. září Růžena Lebedová jako dělnice do továrny Avia v Josefodole u Mladé Boleslavi, 2. října Karla Růžičková k téže firmě a dne 19. října Josef Krupař do petrolejky v Kolině.

Kronika z let válečných se omezuje pouze na fakta. Žádné hodnocení a vlastní názory. Není divu.

Dne 2. listopadu 1945 obdržela zdejší škola darem 70 metrických centů černého uhlí od horníků z Karviné. O zaslání uhlí se zasloužil Josef Vrbata, řídící učitel v Karviné, bývalý řídící učitel v Krchlebech. Škola zdejší tím velice získala, neboť se mohlo po celý rok vyučovat.

Dne 16. června byl uspořádán štafetový běh v akci „Chraňte lesy.“ Běh provedli Junáci. U pomníku padlých promluvil předseda MNV Václav Pipek a řídící učitel Josef Vobořil. Provolání přečetl lesní hajný Karel Víták. Podobná akce se konala v roce 1964. Zápis hovoří: "Spolek myslivců vyslal jednoho soudruha, který se svým psem nám přímo v lese prakticky ukázal výcvik psa loveckého a poutavě poučil žáky, jak mají chránit les před požárem. Dětem se to velmi líbilo."

**Zájezd třebonínské školy,
vlevo řídící Josef Vobořil**

a tam v nově vybudované hrobce v zahradě své vily pochován dne 9. září 1948. V den pohřbu vyslechli žáci i učitelé školský rozhlas. O zesnulém druhém prezidentu a jeho životě a díle promluvil ředitel školy (již ne řídící učitel). V době státního smutku byl vyvěšen smuteční prapor.

Velice zajímavý je i poměr obyvatelstva té doby k J. V. Stalinovi. Dobová kronika hovoří: "Dne 21. prosince (1948) byla školní oslava narozenin generalissima J. V. Stalina. Děti přednesly básně a přečetly výňatky ze spisů Stalinových. Ředitel školy promluvil o životě a díle Stalinově. V závěru vyslechly děti školní rozhlas. Hymnami ČSR a SSSR vše ukončeno." Další zmínka je z roku 1949: "Ve všem vyučování zdůrazňujeme spojení se Sovětským svazem za vedení velkého přítele československého lidu J. V. Stalina..." A do třetice: "Od 6 - 24. prosince byla ve volné třídě

uspořádána výstavka obrazů a knih velkého přítele a ochránce čs. lidu generalissima J. V. Stalina. Při oslavě jeho narozenin byla i veřejná oslava 20. prosince od dvacáté hodiny u Myslivečků. Školní děti doplnily pořad scénou, recitacemi a básni s písněmi..." To byla doba.

V tomto roce se mění i podmínky školní: "Obě třídy se všemi žáky jsou členy dorostu Čs. červeného kříže a plní jeho program. Každý žák má svůj ručník a své mýdlo a každé třídě náleží dvě umyvadla pro děti. Všichni žáci se přezouvají..."

Od začátku školního roku je zavedeno školní spoření. Je zaveden systém známek. Od 1. listopadu 1949 zapojily se obě (již jen dvě) třídy do soutěže ve spoření. Všichni žáci podepsali a plnili závazky. Vklady byly ukládány v záložně - kampaňce v Třeboníně. Žáci 1. postupného ročníku obdrželi dětskou vkladní knížku s počátečním vkladem 10 Kč. Spoření v obou třídách vede ředitel školy.

Dne 4. září 1949 konala se ustavující schůze Sdružení rodičů a přátel školy. Ředitel školy promluvil o nových poměrech ve výchově a vyučování, o politickém poslání jednotné školy a o vzájemné spolupráci rodičů se školou. Byl zvolen výbor. Předsedou Josef Müller, rolník z Chedrbí, místopředsedkyní Vlasta Hlídková z Nové Lhoty, jednatelkou Miluše Muzsayová, učitelka a pokladníkem Božena Zdeňková z Třebonína. Členy výboru jsou Emilie Matyášová ze Souňova a ředitel školy. Výbor se seje každé dva měsíce, opatří potřeby pro všechny žáky, zakoupí učebnice, uspořádá tři besídky se žáky, bude pečovat o zlepšení stavu školy a na konci školního roku uspořádá zájezd se žactvem. Toto sdružení konalo svou práci až do roku 1976, kdy byla škola uzavřena. Samozřejmě v jiném složení. Předsedy byli například:

- Josef Müller z Chedrbí (1949-1953)
- Božena Kratinová (1953-1958)
- Marie Olivová (1958-1960)
- Marie Krtilová (1960-1962)
- Josef Polák (1962-1963)
- Marie Krtilová (1963-1964)
- Josef Vraný (1964-1966)
- František Šindelář (1966-1969)
- Eliška Zimmermannová (1969-1973)

Od roku 1973-1976 není předseda uváděn.

Dne 12. září 1950 se účastnilo žactvo rozloučení s branci v Třeboníně a v Souňově. Děti přednášely básně a přečetly výňatky spisů a učebnic. V tomtéž roce dostala škola dotaci 20 000 Kč na tělovýchovu.

Od 1. ledna jsou podávány o přestávce žactvu přesnídávky. Pro žáka jedna čtvrtina litru mléka a rohlíky. Náklad hradí si žáci. Práce s tím konané dělá žena ředitele a učitelé zdarma. Stravují se všichni žáci.

Dne 25. dubna 1951 uspořádaly všechny masové složky Pochod míru. Průvod vyšel od pomníku padlých v Třeboníně, prošel trať po silnici k Souňovu, k Chedrbí a zpět do Třebonína. Průvodu s hudbou se účastnilo 250 osob.

Dne 3. září 1951 uspořádal Místní národní výbor v hostinci v Třeboníně „Hovory o škole“. V slavnostně vyzdobeném sále s heslem „Za socialistickou školu - za socialistickou výchovu“, sešli se zástupci MNV,

Výlet do Lipnice

Komunistické strany Československa, Sdružení rodičů a přátel školy a občanstva. Kulturní vložku předvedli žáci národní školy. Ředitel školy Josef Vobořil promluvil o výchově k socialismu a vyhlásil plán národní školy pro školní rok 1951 - 52. Učitel Karel Švanda pojednal o školním pořádku a jeho plnění žáky. Po velmi živé diskusi o potřebách a práci školy promluvil referentka Okresního národního výboru s. Nekovaříková o nové úloze školy v budování socialismu. Kulturní referent MNV Václav Oliva zakončil schůzi poděkováním přítomným a vyzval je, aby pomáhali škole v budova těleském úsilí.

Dne 22. září 1951 navštívil zdejší školu bývalý její žák, hornický učeň Oldřich Novák. Pohovořil s dětmi o práci v dolech a o hornickém kolektivu. Za velkého zájmu dětí trval rozhovor přes dvě hodiny. 29. září navštívili školu vojáci a pohovořili o životě vojáku a o čs. armádě.

Dne 17. února 1952 byl na zdejší škole založen pionýrský oddíl. Přihlásilo se 12 pionýrů. Schůzky jsou každou sobotu. Vedoucím je Antonín Vilímovský, člen Českého svazu mládeže v Třeboníně. Pionýr se postupně potýkal s problémem vedoucího. Situace vyvrcholila v roce 1969, kdy oddíl fakticky zanikl. V té době jedinou dětskou organizací na vsi byl Junák. Skautský oddíl pod vedením p. prof. Meisnara. Po zakázání Junáka byla snaha obnovit oddíl pionýrský. V roce 1970 se to nepodařilo. Až v roce 1978. Zanikl v roce 1980. Od té doby neexistoval v Třeboníně žádný dětský oddíl.

Dne 16. května 1954 se konaly volby do národních výborů. Od poloviny ledna byli občané soustavně seznamováni s novými zákony o národních výborech a poučováni o provedení voleb i o povinnostech národních výborů, jejich právech a významu. Dne 29. dubna pobavili se voličové při vojenské hudbě v Chedrbí a 12. května předvedli v Třeboníně veselou zpěvnou hodinku vojáci čáslavské posádky. Volební místnost Jednoty v Třeboníně čp. 22 byla slavnostně vyzdobena. Volby prošly zcela klidně a účast občanstva byla celých 100%. Do MNV bylo zvoleno všech devět členů. Začátek volby byl o sedmé hodině, konec v 18 hodin. Komise skončily práci se sčítáním hlasů o 21 hodině.

Dne 3. června 1956 byl uspořádán Den dětí na cvičišti Spolku požární ochrany v Chedrbí. Pořadatelem byl MNV za účasti všech složek Národní fronty. V obcích: Třebonín, Souňov, Nová Lhota, Hraběšín. Výbory žen v uvedených obcích uspořádaly sbírku na pohoštění dětí. Bylo vybráno: Třebonín 370 Kč, Nová Lhota 45 Kč, Hraběšín 70 Kč, Souňov 165 Kč, Chedrbí 320 Kč. Dohromady 970 Kč. Za uvedený obnos dodala jednota Krchleby zboží (uzeniny, housky, dorty, cukroví a limonádu). Odbor pro školství a kulturu věnoval deset knih v ceně 185 Kč. Slavnost trvala od 14-18 hodin. Na pořadu byl běh, štafeta, závody v pytlicích, závody s trakaři, šplh na laně, střelba ze vzduchovek, hry s nejmenšími a cvičení se stříkačkou. Po celou slavnost vyhrával dětem hudební kroužek OJ Třebonín s 8 hudebníky F. Mrkvičky z Nové Lhoty. Všichni hráli zadarmo. Rozdělení pohoštění dětem, které byly přítomny, provedly členky SRPŠ z Třebonína a Chedrbí. Dětem, které nemohly přijít (onemocněly spalničkami), byly zaslány naplněné sáčky. Slavnosti se účastnilo 250 lidí.

Dne 10. března 1957 uspořádal výbor žen, MNV a SRPŠ oslavu Mezinárodního dne žen, spojenou s dětskou besídkou. Oslavu zahájila předsedkyně svazu žen s. Antonie Suková. Ředitel školy promluvil o vý-

znamu svátku žen a o práci žen pro světový mír. Žáci obou tříd přednášeli básně, říkadla, předvedli tanečky a zazpívali písně. Český svaz mládeže přednesl dvě sborové recitace a zazpíval dvě písně. Osvětová jizba předvedla dvě maňáskové scény. V závěru promluvil učitel Karel Svanda o socializaci vesnice. Předseda MNV s. Josef Škarka zakončil tuto slavnost. Oslava se konala v hostinci Jednoty v Třeboníně. Bylo přítomno 230 osob. Účinkoval hudební kroužek Osvětové jizby.

Dne 22. srpna 1958 byla naše obec i osada Chedrbí zapojena na elektrorozvodnou síť. Ve volné třídě - místnosti Osvětové besedy - byl připojen televizor pro školu a občanstvo.

Vesnice Chedrbí byla odškolená 1. září 1960. Týkalo se to 11 dětí.

Na prosbu ředitelky (1965) přijel za našimi žáky velitel čáslavské Veřejné bezpečnosti, aby je poučil o dopravních předpisech a chování na silnici, o hlášení nálezů různých zbraní, střeliva a podobně. Mluvil o užívání vzduchovek. Žáci bedlivě naslouchali a slyšené jistě přenesli domů a po vsi, protože kupříkladu řádění majitelů vzduchovek přestalo.

Poslední zmínka v kronice je z roku 1975. Tedy těsně před uzavřením školy. Všichni žáci se hráli při oslavách MDŽ divadelní představení „Sůl nad zlato“ s vypůjčenými kostýmy z půjčovny v Kolíně.

Tolik o historii školy v Třeboníně. Doufám, že těm, kteří k ní mají svůj vztah, pomůže osvěžit paměť, a pro ostatní bude dokladem úrovně vesnického školství. Většina textů je přepisována přímo z kronik. Proto archaické výrazy i přítomný čas. Vždy vypráví o své době.

Kdo miluje dějiny své země, stavi budoucnost.

Miloslav Oliva
ředitel ZŠ ve Zbýšově a rodák trebonínský.

Expozitura v Lomci

O tom, že naši předci se nevyhnuli chybám a ne vše řešili okamžitě a správně, svědčí případ lomecké expozitury. Expozitura je vlastně příškolená škola. Jelikož v Třeboníně byla škola „přecpána“ dětmi, uvažovalo se o otevření jednotřídní expozitury v Lomci. Tato škola by patřila pod svou domovskou školu v Třeboníně.

Uvažovat o tom se začalo v roce 1903. Učitelé poukazovali na to, že mají ve třídě 80 dětí. Místní školní rada posuzuje tento problém na každém svém zasedání v této době. Bez úspěchu. V roce 1905 druhý pokus o otevření expozitury v Lomci (pro 45 chlapců a 38 dívek).

V roce 1907 Lomec žádá o dvojtřídní expozituru. Místní školní rada opět zamítá.

V roce 1908 najata místnost od starosty Balána (v Lomci). Současně vyhledáno místo pro stavbu. Bylo to za tehdejších Lomcem směrem k Lomečku.

Místní školní rada schválila v roce 1910 stavbu jednotřídní expozitury.

18. března 1912 hledáno nové místo pro stavbu (necelý měsíc před potopením Titaniku). 6. května schůze Místní školní rady. Čtyřmi hlasy proti třem stavba zastavena.

V roce 1913 stavba opět zamítnuta. V té době se uvažovalo o otevření čtvrté třídy v Třeboníně. Krátkodobě se tak i stalo.

Přes válku tento problém utichl. Vše však začalo znovu po válce. Od roku 1921 se opět vede spor o to, zda otevřít expozituru nebo IV. třídu. Pro jistotu se připravuje oboje.

Starosta Lomce poskytuje místnost pro školní rok 1923 - 24 za roční nájem 2 000 Kč. Příští rok slevil na 1 900 Kč. Od té doby se začíná samostatně vyučovat v Lomci. V Třeboníně se opravuje škola a vybírají se nejlevnější řemeslníci. Přístavba záchodů za 24 000 Kč. Nabídky ostatních stavitelů byly 26 000 a 28 000 Kč.

Do Lomce dochází pověřený učitel ze školy v Třeboníně. V roce 1947 se škola v Lomci odškoluje a stává se samostatnou školou obecnou od 1. září 1947 a tím náleží do jiného okresu politického. Třebonín patřil pod Čáslav, Lomec pod Kutnou Horu. Z uvedeného vyplývá, že cesty ke vzdělání jsou někdy složité. Počty dětí od roku 1923 jsou počítány bez lomecké expozitury.

Spor o řídícího učitele

Vzhledem k tomu, že dosavadní řídící učitel Josef Šmejkal, který učil na třebonínské škole od roku 1870, byl v průběhu školního roku 1896 - 97 nemocen a nemohl již svou funkci zastávat, bylo rozhodnuto určit na jeho místo nového řídícího učitele. Josef Šmejkal byl dán na odpočinek s ročním příjmem 1075 zlatých.

Zatím školu vedl učitel školy Václav Chadraba, který byl současně zetěm Josefa Šmejkala a měl zájem o toto místo. V této době požádal o místo v Třeboníně podučitel Fr. Kruml, který začal učit 1. srpna (?) 1897. Schválen byl již 14. ledna na schůzi Místní školní rady.

Místní školní rada v Třeboníně navrhla dne 19. srpna 1897 tyto tři kandidáty na místo řídícího učitele v tomto pořadí:

- Václav Chadraba, dosavadní učitel v Třeboníně
- Jan Hamršík, učitel v Chotusicích
- Arnošt Fukárek, řídící učitel v Povraždí

Dalo se předpokládat a praxe tomu nasvědčovala, že bude zvolen za řídícího učitele Václav Chadraba. Okresní c. k. školní rada však jednomyslně zvolila jiného kandidáta. Byl jím František Krejčí z Vilémova (učil zde 19 let a tři měsíce). Volba byla zvláštní i tím, že se tohoto místa ve prospěch Krejčího vzdal už zmíněný Fukárek (v místní kronice školní psán Fukárek, v zápisech Místní školní rady v Třeboníně Fukátko). On totiž jakýsi Arnošt Fukátko učil v Třeboníně v letech 1881 - 1885 právě pod Josefem Šmejkalem. Že by náhodná shoda jmen? Všim uvedeným byl roztrpčen Chadraba, který byl z neznámých příčin naprosto ve své oprávněné kandidatuře přehlédnut.

Za Chadrabu se proto postavila Místní školní rada. Cituji zápis z její schůze dne 30. září 1897.

„Místní školní rada se dozvěděla, že slavná c. k. okresní školní rada v Čáslavi na návrh Místní školní rady v předešlé schůzi v příčině dosazení řídícího učitele při škole zdejší činěný žádný zřetel nevzala a na místo toto p. Fr. Krejčího posavadního učitele ve Vilémově, který ani v návrhu místní školní rady jmenován nebyl, presentovala..“

Poněvadž p. Václav Chadraba posavadní učitel v Třeboníně po 9 let v obci zdejší působí a celkem 18 let učitelem jest, poněvadž působení jeho v obci zdejší jako sl. c. k. okresní školní radou, taktéž i občanstvem všech přifařených obcí co výborně se uznává, poněvadž dále působení pana Václava Chadrabu též mimo školu v občanském životě co nanejvýš blahodárné charakterizovati se musí an jen jeho zásluhou dobrovolný hasičský sbor v obcích Třebonín, Nová Lhota a Souňov založen (také psáno v brožurce o Souňovu) a udržován jest, poněvadž konečně vzorný tento učitel a spoluobčan jest zetěm zaslužilého bývalého řídícího učitele p. Šmejkala, který poměry na obec Třebonín vázán jest, by tu zasloužilý odpočinek svůj v kruhu své rodiny trávil a konečně v zájmu autority samosprávy, rozhodnuto podati žádost sl. c. k. školní radě by na místě presentovaného pana Fr. Krejčího pana Václava Chadrabu za řídícího učitele při škole zdejší jmenoval.“ Podepsáni Josef Krtíl (starosta), Jan Dostál (farář), Jan Kunášek, Václav Vavřina, Václav Samohel, Alois Výborný... poslední podpis je neči-

telný.

I přes tuto intervenci, a přesto, že byl Chadrava ve vesnici oblíben, zůstal nadále potvrzen na místo řídicího učitele Fr. Krejčí. Není známo, zda chtěl toto místo zastávat nebo zda byl přidělen. Pravděpodobnější je první verze. Místo řídicího učitele v Třeboníně bylo jedno z nejlepších míst na obecných školách tehdejšího časlavského okresu.

Nemůžeme se proto divit, že Krejčí nebyl zrovna dvakrát dobře přivítán. A to nejen Václavem Chadrabou, ale zejména podučitelem Krumlem, který se zcela jednoznačně postavil za Chadrabu.

Krejčí nastoupil 1. prosince 1897 a byl řídicím na škole až do roku 1916.

Ujal se po svém nástupu psaní školní kroniky (je uložena v okresním archivu v Kutné Hoře), kde se mimo jiné vrací i k těmto událostem. Chadrabovi dává za vzor administrátora p. Jana Sedláka, který také počítal se jmenováním místním farářem, ale přednost byla dána p. Petrovi, a přesto Sedlák přivítal nového faráře jak se patří, bez zloby. Tím Krejčí alegorizoval své přivítání Chadrabou a Krumlem.

Není známo, jak se v této situaci zachoval bývalý řídicí učitel, ale z kroniky vyplývá, že Kruml se připojil k Chadrabovi a Šmejkalovi. Z toho se dá vyvodit, že Šmejkal se snažil použít svůj vliv ve prospěch zetě.

Poslední událost k tomuto příběhu je datována 24. března 1898. Do okna řídicího učitele Krejčího o deváté hodině večerní byl vhozen kámen, který se odrazil od středního rámu. Zda způsobil nějakou škodu, nevíme. Spíše jen psychickou.

Václav Chadrava byl 1. února 1898 přeložen do Skuhrova (jmenován zatím řídicím učitelem). Tento krok okresní školní rady byl zřejmě nutný, protože docházelo jistě ke střetům na škole v Třeboníně. Místo Chadraby na čas převzal jeho tchán p. Šmejkal, ale když zjistil finanční ohodnocení, upustil od práce. Určitou dobu místo učitele zastával Kruml, který byl také na konci školního roku odsunut. Krejčí, který v té době psal školní kroniku a velice svědomitě, najednou nic neuvádí o dalším osudu Fr. Krumla, i když o každém učiteli, který odcházel nebo přicházel, psal téměř životopisy.

Nechci však vzbudit dojem, že nadřžují skupině kolem Václava Chadraby, i když jsou mi lidsky bližší. Je však třeba podotknouti, že řídicí Krejčí byl zřejmě dobrým a váženým učitelem a nemusel s celou nepřijemnou záležitostí být osobně svázán.

Je ale jisté, že od té doby neexistuje hasičský sbor obce Třebonína. Po odchodu Chadraby se rozpadá.

Následující stránky obsahují seznam osobností, které se podílely na chodu školy

Rok	Řídí učitel	Učitel	Podučitel	Industriální učitelka	Chlapci	Dívky
1758-1764		Jan Vacek				
1764-1769		Josef Kozelský				
1769-1775		František Horák				
1775-1786		Antonín Klouček				
1786-1796		Josef Jelínek				
1796-1806		Josef Semrád				
1806-1831		Josef Mareš				
1832-1846		Jan Šulc	František Rychtera			
1846		František Rychtera				
1847-1868		Jan Goll	Fr. Šporcl do 1850 Fr. Baudyš do 1865 Ant. Kubiček od 1865			
1870	Josef Šmejkal		Ant. Kubiček do 31.1. neobsazeno			
1871	Josef Šmejkal					
1872	Josef Šmejkal		od 1.2. Jos.Převratný			
1873	Josef Šmejkal		Josef Převratný			
1874	Josef Šmejkal		Josef Převratný			
1875	Josef Šmejkal		Josef Převratný			
1876	Josef Šmejkal		od.14.9.Al.Trekoval			
1877	Josef Šmejkal		Karel Pavlík			

Rok	Řídící učitel	Učitel	Podučitel	Industriální učitelka	Chlapci	Divky
1878	Josef Šmejkal		Jan Horák	Marie Šmejkalová		
1879	Josef Šmejkal		Karel Bílek	Marie Šmejkalová		
1880	Josef Šmejkal		Karel Bílek	Marie Šmejkalová		
1881	Josef Šmejkal	Arnošt Fukátko	Karel Bílek	Marie Šmejkalová		
1882	Josef Šmejkal	Arnošt Fukátko	Karel Bílek	Marie Šmejkalová		
1883	Josef Šmejkal	Arnošt Fukátko	Karel Bílek	Marie Šmejkalová	262 dětí	
1884	Josef Šmejkal	Arnošt Fukátko	Karel Bílek	Marie Šmejkalová	266 dětí	
1885	Josef Šmejkal	Arnošt Fukátko	Karel Bílek	Marie Šmejkalová	271 dětí	
1886	Josef Šmejkal	Josef Kubišta	Karel Bílek	Marie Šmejkalová	143	141
1887	Josef Šmejkal	Josef Kubišta	Karel Bílek	Marie Šmejkalová		
1888	Josef Šmejkal	od 1.1. Jos. Dvořák od 1.9. Al. Kaška	Josef Moravec	Marie Šmejkalová		
1889	Josef Šmejkal	Václav Chadraba	Matěj Šimků	Marie Šmejkalová		
1890	Josef Šmejkal	Václav Chadraba	Matěj Šimků	Marie Šmejkalová	137	158
1891	Josef Šmejkal	Václav Chadraba	od 1.9. Fr. Kadleček	Marie Šmejkalová	132	156
1892	Josef Šmejkal	Václav Chadraba	František Kadleček	Marie Šmejkalová	148	136
1893	Josef Šmejkal	Václav Chadraba	František Kadleček	Marie Šmejkalová	156	133
1894	Josef Šmejkal	Václav Chadraba	František Kadleček	Milosl. Chadrabová	147	119
1895	Josef Šmejkal	Václav Chadraba	od 1.10 Žofie Veselá	Marie Šmejkalová	143	115
1896	Václav Pospíšil	Václav Chadraba	Od 6.11.96-28.2.97	Marie Šmejkalová	262 dětí	

Kdo zde učil?

21

Rok	Řídící učitel	Učitel	Podučitel	Industriální učitelka	Chlapci	Dívky
1897	Václav Chadraba		Miloslav Haertl			
1898	František Krejčí	V. Chadraba do 21.2.	František Kruml	Marie Šmejkalová	273 dětí	
		František Kruml	Josef Zadina	Kamila Vyndišová	263 dětí	
1899	František Krejčí	od 1.2. Rud. Opočenský	od 1.9.98 Mil. Haertl	Kamila vyndišová	259 dětí	
1900	František Krejčí	Jan David	od 1.9. Jana Lužová	Od 1.12. Mil. Bayerová	123	131
1901	František Krejčí	Jan David	Karla Mařáčková	Miloslava Bayerová	128	122
1902	František Krejčí	od 1.9. Josef Vlášek	Karla Mařáčková	Miloslava Bayerová	132	122
1903	František Krejčí	Miloslav Haertl	Karla Mařáčková	Miloslava Bayerová	127	127
1904	František Krejčí	Miloslav Haertl	Od 1.3. Josef Chábera	od konce dubna	134	132
				Marie Gottwaldová		
1905	František Krejčí	Miloslav Haertl	Jan Havlena	od 1.10. Mar. Nováková	132	137
1906	František Krejčí	Miloslav Haertl	Jan Havlena	Marie Nováková	119	134
1907	František Krejčí	Miloslav Haertl	Od 1.9. Vác. Řehák	Marie Nováková	122	138
1908	František Krejčí	Miloslav Haertl	Václav Řehák	Marie Nováková	121	142
1909	František Krejčí	Miloslav Haertl	Od 1.9. Vác. Měrunka	Marie Nováková	122	134
1910	František Krejčí	Miloslav Haertl	Jan Kluzák	Emilie Hubená	127	137
				Marie Tryznová		
1911	František Krejčí	Miloslav Haertl	Jan Kluzák	Věnceslava Krejčová	117	126
1912	František Krejčí	Miloslav Haertl	Božena Václavková	Věnceslava Krejčová	245 dětí	

Škola v Třeboníně

Rok	Řídící učitel	Učitel	Podučitel	Industriální učitelka	Chlapci	Divky
1913	František Krejčí	Miloslav Haertl	Božena Václavková	Věnceslava Krejčová	124	125
1914	František Krejčí	Karel Pazderský A. Sedláček	Tomáš Pazourek	Eliška Stejskalová	128	118
1915	František Krejčí	od 20.9. Růž.Viktorová	Tomáš Pazourek	Eliška Stejskalová	128	118
1916	František Krejčí	Marie Krejčová	Tomáš Pazourek	Eliška Stejskalová	129	116
1917	B. Bíža	Růžena Viktorová Miller	není obsazeno	Eliška Stejskalová		
1918	J. Kluzák	Růžena Viktorová	není obsazeno	Eliška Stejskalová	248 dětí	
1919	od 22.11. Mil. Haertl	J. Kluzák Josef Vobořil	Václav Veselý	Eliška Stejskalová	254 dětí	
1920	Miloslav Haertl	Josef Vobořil	od 1.11. Em. Krček Karla Matoulová	Eliška Stejskalová	145	120
1921	Miloslav Haertl	Josef Vobořil	od 4.10.V. Veselý	Eliška Stejskalová	138	114
1922	Miloslav Haertl	Bohumil Uher	Anna Zálabová	Eliška Stejskalová	122	111
1923	Miloslav Haertl	Václav Veselý	od 1.3. Růž. Hrubešová	Antonie Stehlíková	66	71
1924	Miloslav Haertl	Němečková, Šlechtová Bohumil Uher	Růžena Hrubešová	Antonie Stehlíková	65	65
1925	Miloslav Haertl	Jiří Král L. Siegler	Růžena Hrubešová	Antonie Stehlíková	71	60

Kdo zde učil?

23

Rok	Řídící učitel	Učitel	Podučitel	Industriální učitelka	Chlapci	Divky
1926	Miloslav Haertl	L. Siegler	Růžena Hrubešová	Antonie Stehlíková	67	64
1927	Miloslav Haertl	Růžena Hrubešová	Roubíček Bedřiška Jindřichová	Antonie Stehlíková	66	63
1928	Miloslav Haertl	Růžena Hrubešová	Roubíček	Antonie Stehlíková	56	59
1929	Miloslav Haertl	Růžena Hrubešová	Roubíček	Antonie Stehlíková	79	58
1930	Miloslav Haertl	Růžena Hrubešová	Jar. Vilimovský Václav Kučera	Antonie Stehlíková	66	59
1931	Miloslav Haertl	Berta Fáberská Emilie Volencová	Václav Kučera	Antonie Stehlíková	64	63
1932	Miloslav Haertl	Emilie Volencová	Jan Demut	Ludmila Krenková	64	64
1933	Miloslav Haertl	Emilie Volencová	Jar. Rada Václav Novotný	Ludmila Krenková	69	69
1934	od 1.2. Jan Demut	Emilie Volencová	od 1.2. Karel Veselý	Ludmila Krenková	64	63
1935	Jan Demut	Miloslava Semrádová	Jaroslav Machotka	Ludmila Krenková	61	67
1936	od 1.7. Josef Vobořil	Miloslava Semrádová	Josef Jursík	Ludmila Krenková	73	81
1937	Josef Vobořil	Jan Demut	Josef Jursík	Mar. Hernová-Jursíková	44	52
1938	Josef Vobořil	Zdenka Svobodová	Jaroslav Středa	Jarmila Čídllová Marie Hnáťová	43	58
1939	Josef Vobořil	Vladimír Dinybyl	Jaroslav Středa	Julie Sobotková Jarmila Jandíková	52	60

Rok	Řídící učitel	Učitel	Podučitel	Industriální učitelka	Chlapci	Divky
1940	Josef Vobořil	Vladimír Dinybyl	Josef Krupař	Jarmila Jandíková	57	62
1941	Josef Vobořil	Josef Kavřík	Josef Krupař	Jarmila Jandíková	46	71
		Helena Lebedová		Božena Zínková		
1942	Josef Vobořil	Růžena Lebedová	Josef Krupař	Karla Růžičková	53	62
1943	Josef Vobořil	Růžena Lebedová	Josef Krupař	Karla Růžičková	48	56
1944	Josef Vobořil	Josef Krupař	Růžena Lebedová	Karla Růžičková	58	62
1945	Josef Vobořil	Krupař voj.slůžba	3.třída zrušena	Karla Růžičková do 31.3	27	30
1946	Josef Vobořil	Jan Spáčil		Věra Mlázovská	26	23
1947	Josef Vobořil	Jan Spáčil		Věra Mlázovská	28	23
1948	Josef Vobořil	Marie Šmolénopová		Marie Šmolénopová	24	24
1949	Josef Vobořil	Milúše Muzsayová		Věra Tvrdíková	19	30
1950	Josef Vobořil	Jan Spáčil			20	30
1951	Josef Vobořil	Karel Švanda			24	31
1952	Josef Vobořil	Karel Švanda			12	22
1953	Josef Vobořil	Karel Švanda			25	32
1954	Josef Vobořil	Karel Švanda			26	26
1955	Josef Vobořil	Karel Švanda			29	29
1956	Josef Vobořil	Karel Švanda			29	29
1957	Josef Vobořil	Karel Švanda			36	32
1958	Josef Vobořil	Karel Švanda			36	33

Rok	Rídící učitel	Učitel	Podučitel	Industriální učitelka	Chlapci	Dívky
1959	Josef Vobořil	Josef Krupař			22	18
1960	Jaroslav Zemánek	Zemánková			20	20
1961	Jaroslav Zemánek	Zemánková			16	12
1962	Jaroslav Zemánek	Zemánková			15	20
1963	Jaroslav Zemánek	Zemánková			12	19
1964	Růžena Hartmanová	2.třída zrušena			9	13
1965	Růžena Hartmanová				7	6
1966	Růžena Hartmanová				8	8
1967	Růžena Hartmanová				12	4
1968	Růžena Hartmanová				9	6
1969	Růžena Hartmanová				11	8
1970	Růžena Hartmanová				11	8
1971	Růžena Hartmanová				4	9
1972	Božena Štěrbová				5	9
1973	Božena Štěrbová				7	8
1974	Božena Štěrbová				6	7
1975	Božena Štěrbová				8	5
	Vyučování v	třebonínské škole	ukončeno 30.6. 1976			

Dochované třídní fotografie

třídní foto - učitel p. Spáčil 1946 - 47 (?)

50. léta
zcela vlevo prof. Mejsnar,
druhý zprava řídící Vobořil, pan Švanda

Třídní fotografie

27

třídní foto paní učitelka Hartmanová 1970 (?)

třídní foto - paní učitelka Štěrbová

Škola v Třeboníně

**Vydal Obecní úřad Třebonín
při příležitosti 820. výročí od první zmínky o obci
v roce 2014.**